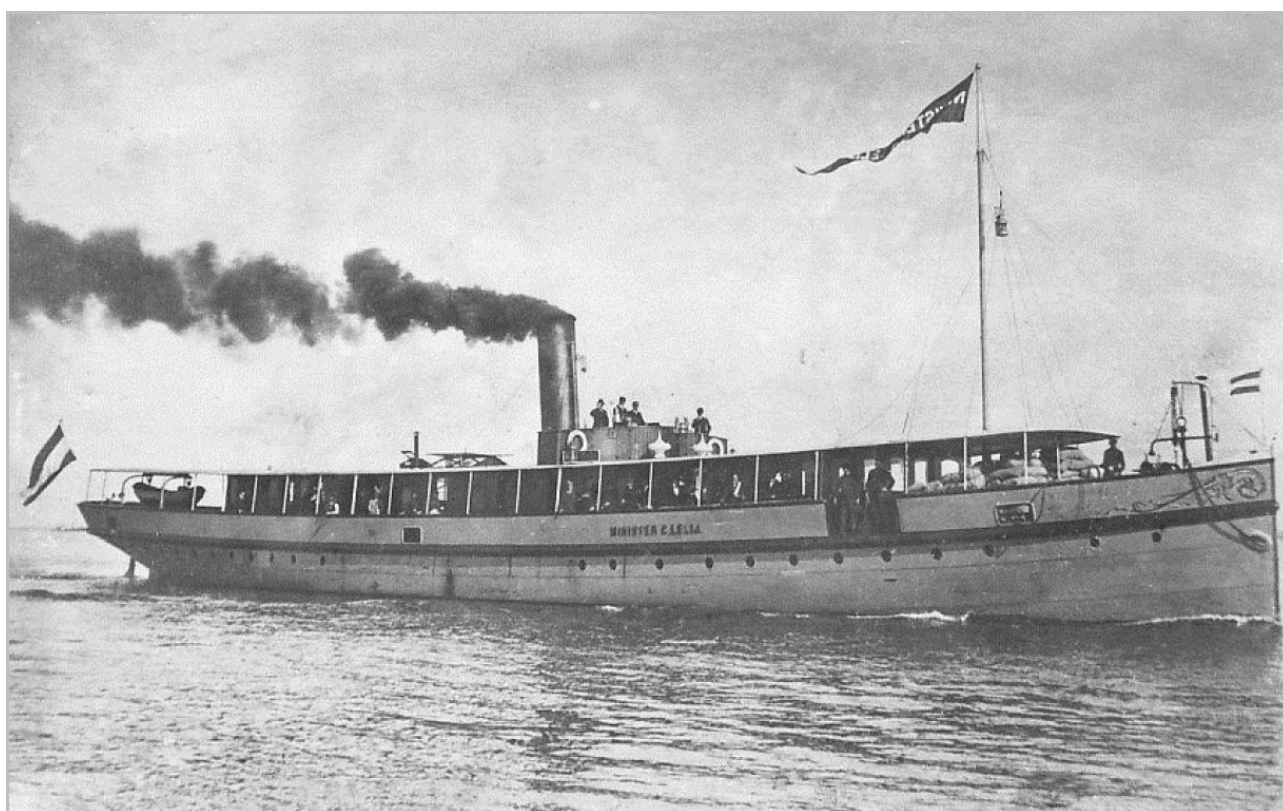

Als 'de Minister' zelf eens kon vertellen.....

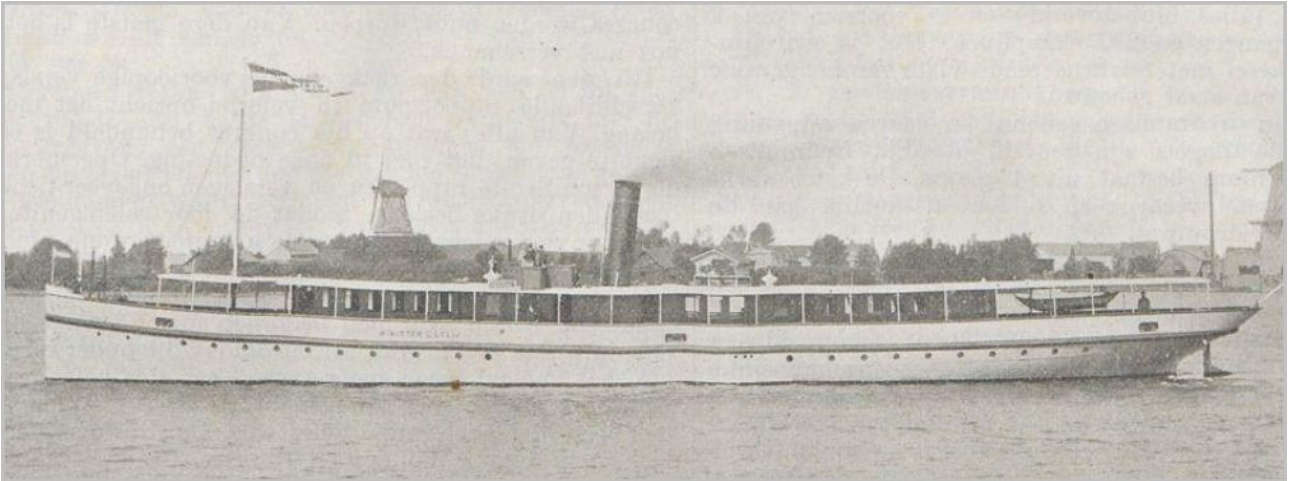
In 1900 zijn wij als tweeling 'geboren', als stoomboten van de RTM, met de doopnamen 'Minister C. Lely' en 'Minister Ph. W. van der Sleijden'. We werden na een geslaagde proefvaart in december afgeleverd door de scheepswerf L. Smit en Zoon uit Kinderdijk. Men wilde ons direct inzetten op de veerdienst Numansdorp-Zijpe. Maar helaas was de nieuwe Rijkshaven bij Numansdorp nog niet voorzien van steigers. Mijn broertje, 'Minister Ph. W. van der Sleijden' werd daarom de eerste 5 maanden ingezet tussen Rotterdam en Zijpe. Toen ook de steigers in de nieuwe Rijkshaven klaar waren kon men ons, beide 'Ministers', hier verwelkomen. In de volksmond werden wij altijd voor het gemak de 'Minister' genoemd. Als stoomboot 'Minister C. Lely', heb ik heel veel meegemaakt in de 66 jaar van mijn bestaan, op de lijn Numansdorp - Zijpe. Heel veel mooie dingen, maar soms ook heel heftige en heldhaftige dingen, die ik graag aan jullie wil vertellen.

De ss. 'Minister C. Lely' in 1900, na oplevering op de Dordtse Kil.

Mijn geboorte moet een zware 'bevalling' geweest zijn, want ik was 48 meter lang, 7 meter breed en ruim 3 meter dik. In mijn lijf klopte een stoommachine van 400 pk. De snelheid die ik daarmee kon varen was 13 knopen en ik behoorde daarmee tot de snelste veerboden van Nederland.

Mijn romp was door middel van vier waterdichte dwarsschotten verdeeld in vijf compartimenten. Een deel van mijn binnenwerk is met teakhout betimmerd door meubelfabriek H.P. Mutters uit Den Haag, die onder andere 24 luxe hutten bouwde aan boord van de Titanic. De salons waren betimmerd met hout en in kleur gelakt. Mijn bedieningstafel in het stuurhuis was afgedekt met een mooi marmerblad.

De ss. 'Minister C. Lely', tijdens de proefvaart in 1900 op de Dordtse Kil.

Meubelfabriek Mutters in Den Haag maakte de betimmeringen aan boord.

Reizen deed men vroeger alleen als het hoog nodig was en men ging in die jaren veelal per boot. De bootreis met mij naar Zijpe was voor iedereen een belevenis. Op zomerdagen waren er soms wel 400 tot 450 passagiers aan boord, om naar het strand of op familiebezoek te gaan. Vanuit de Rijkshaven ging de oversteek dwars over het Hollands Diep naar het Hellegat, waar het flink kon spoken. Dan verder over het Volkerak. De eerste jaren werd er nog een tussenstop gemaakt in de Galathese haven onder Ooltgensplaat op Flakkee. Hier gingen passagiers van boord en kwamen er weer nieuwe passagiers aan boord.

Later kon dat niet meer omdat deze haven langzaam dichtslibde. Vervolgens stoomde ik op naar het Krammer en mijn passagiers genoten van het uitzicht over het water. We zagen de watertoren van Sint Philipsland en over het Zijpe bereikten we de haven van Zijpe, gelegen tussen Bruinisse en Anna Jacobapolder. Na zeven kwartier varen was dit het eindpunt van mijn prachtige boottocht. Bemanning en passagiers waren zeer tevreden met mij. Ik was comfortabel, mooi ingericht en voorzien van een goede keuken.

Op 12 december 1901 stond er een zware storm en ik naderde de haven van Zijpe. De ervaring had al geleerd dat de harde wind het mij lastig kon maken om de haven in te draaien om voorzichtig bij de steiger te kunnen aanmeren. En daar ging het dus mis. Door de harde wind werd ik tegen de steiger aangeblazen. Mijn romp werd flink ingedeukt, maar niemand raakte gewond.

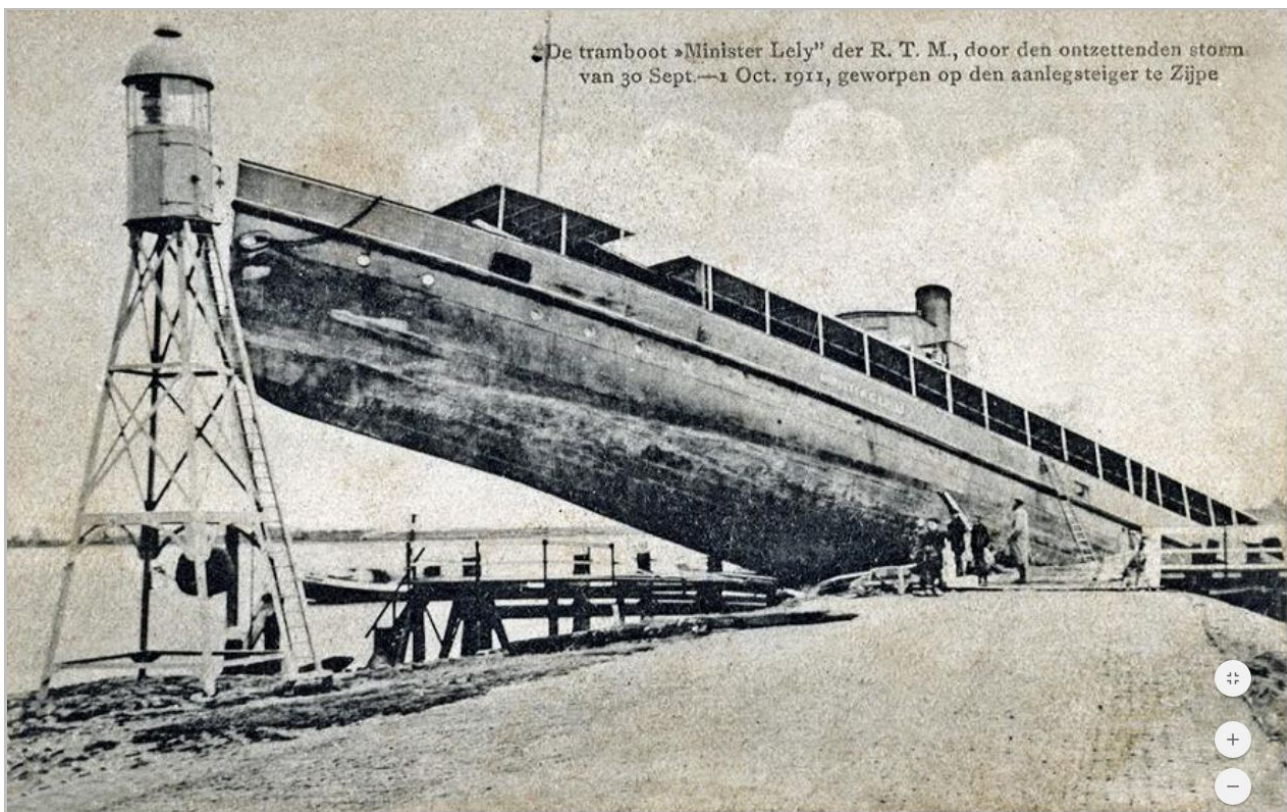
1910. Het ss. Minister C. Lely aan de steiger bij Ooltgensplaat.

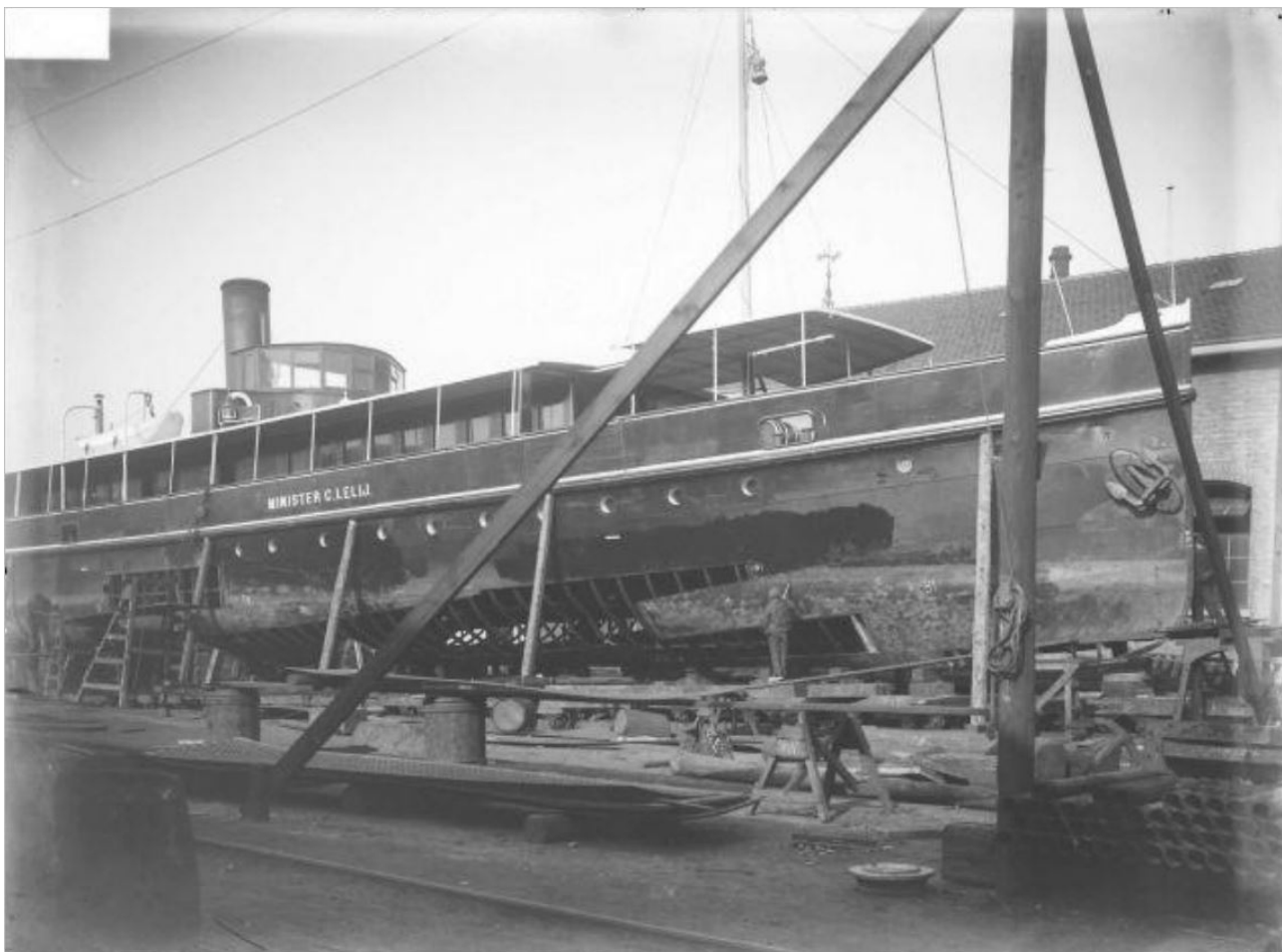
De watertoren van Sint Philipsland was vanaf het water te zien.

1907. Het ss. 'Minister C. Lely' in de haven van Zijpe.

1911-09-30. Het ss. 'Minister Cornelis Lely', op de Provinciale steiger van Zijpe.

1911. Officieel zou er geen schade zijn, maar dat was er wel degelijk. Hij was niet lek. Maar hier ligt hij wel voor reparatie op de dwarshelling van L. en K. Smit in Kinderdijk.

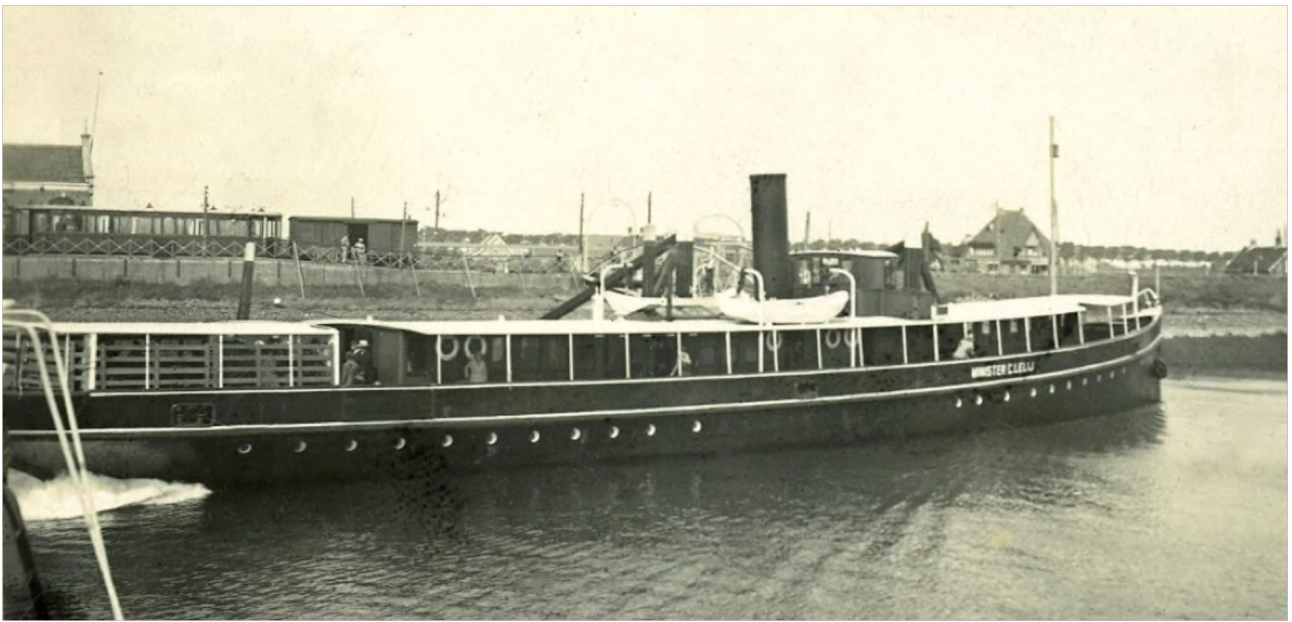
Tijdens een andere reis richting Zijpe, op 16 december 1921, werd de stuurman geplaagd door de mist en botste ik tegen een gasboei en verloor daarbij een gedeelte van mijn as en mijn schroef. Ik was een aantal dagen uit de vaart voor reparatie. Dat vond mijn baas niet leuk. Een paar jaar later, op 16 april 1925, lukte het kapitein J.C. Roth, om drie schipbreukelingen te redden tijdens een zware storm in het Hellegat bij Ooltgensplaat. Een vrachtboot met stukgoed, onderweg naar Steenberg, maakte water en de drie bemanningsleden hingen aan de zijkant van de boot in het water. Na een uur lang moeizaam manoeuvreren, konden ze binnenboord worden gehaald en werden ze gered van een wisse dood. Kapitein J.C. Roth werd enkele maanden later onderscheiden, door de Zuid-Hollandsche Maatschappij tot Redding van schipbreukelingen, met een bronzen Eremedaille.

Later redde de kapitein nog een keer achttien mensen, waarvoor hij in 1936 een Koninklijke Onderscheiding in goud mocht ontvangen. De meidagen van 1940 braken aan en kapitein J.C. Roth was intussen opgevolgd door zijn broer J.W. Roth. Op bevel van het Nederlandse leger werden alle boten van Schouwen-Duiveland naar Breskens gedirigeerd. Dit gold helaas ook voor mij. Om te voorkomen dat we in handen van de vijand zouden vallen, werden alle veerboten bij Breskens tot zinken gebracht. Daar lagen we op de rivierbodem; gelukkig duurde dat niet lang.

ALGEMEEN DAGBLAD, 1964-10-03.

1964-10-30. Kapitein J.C. Roth in gesprek over het einde van het veer Zijpe-Numansdorp.

Het ss. 'Minister C. Lely', ca.1936, te Zijpe.

Zeeuwsche Prov. Courant. 1964-11-18.

In de Meidagen van 1940 kregen alle schepen van Schouwen Duiveland bevel zich naar Zeeuwsch Vlaanderen te begeven. Daarbij waren ook alle R.T.M. schepen. In de haven van Breskens ging toen, met vele andere schepen ook de Minister Lely ten onder.

Begin mei 1940 werden alle RTM schepen tot zinken gebracht bij Breskens.

Op 13 mei 1940 raakte het stationsgebouw op de Rijkshaven in Numansdorp zwaar beschadigd door een bombardement. Na de oorlog moest het gebouw gesloopt worden. De Veerweg naar de Rijkshaven was bijna onbegaanbaar door bomkraters van zeven meter diepte. Toen Nederland op 14 mei 1940 capituleerde werd door de RTM directie besloten om mij zo snel mogelijk te laten lichten in Breskens en mij te laten herstellen bij de werf van P. Smit Jr. te Rotterdam, waarna ik weer in dienst werd gesteld.

Tijdens de eerste oorlogsjaren voer ik normaal mijn diensten tussen Numansdorp en Zijpe.

Op 13 november 1943 werd de betrekkelijke rust wreed verstoord. De veerboot 'Willemstad' vertrok om 16.00 uur uit de Rijkshaven op weg naar Willemstad en ik volgde op weg naar Zijpe.

Met ratelende mitrailleurs werden we allebei aangevallen door 12 Engelse jachtvliegtuigen.

Meerdere malen kwamen ze laag over ons heen en beschoten ze de 'Willemstad' en mij.

Het bloedbad dat daarvan het gevolg was maakte een einde aan het leven van negen mensen en raakten 29 mensen gewond, waarvan 15 zwaar. Het waren Duitse soldaten die de passagiers van de 'Willemstad' aan land brachten. Kapitein J.C. Roth slaagde er met veel moeite in om mij op een strekdam te zetten in het Hellegat. Doordat ik in brand stond moesten de passagiers en bemanning, met medeneming van de slachtoffers, mij verlaten en afdalen op de strekdam.

Onder de passagiers waren ook dhr. C.C. Bruggeman, wachtmeester van de Gemeentepolitie en dhr. W. Sies beiden te Zierikzee. Zij kwamen terug van een dienstreis naar Amsterdam. Dhr. Sies was door de beschieting zwaargewond geraakt. Op het havenkantoor in de Rijkshaven hangt een plaquette met de namen van de dertien slachtoffers die de ramp niet hebben overleefd.

De schade aan het stationsgebouw na het bombardement. (Foto na de oorlog, Dhr. v Zuylen)

*De plaquette op de muur van het Havenkantoor,
die werd onthuld op 9 juli 2015.*

Adrianus van den Berg	Willemstad - 32 jaar
Jan Hendrik G. Brunt	Rotterdam - 31 jaar
Pieter A. Capelle	Oosterland - 28 jaar
Pieter Duson	Naaldwijk - 43 jaar
Antonia J. Herselman	Dinteloord - 60 jaar
Jan L. van Heukelen	Burgh - 51 jaar
Anthony Husson	Bruinisse - 56 jaar
Dirk C. de Jong	Numansdorp - 51 jaar
Hendrik Jumelet	Rotterdam - 10 jaar
Stoffel I. Jumelet	Bruinisse - 57 jaar
Hendrina J. van den Ouden	Nieuwerkerk - 32 jaar
Jan Vaane	Elkerzee - 24 jaar
Pieter K. Veth	Rotterdam - 29 jaar

De plaquette met de namen van de 13 oorlogsslachtoffers.

Waarom waren de heren Bruggeman en Sies bij mij aan boord? Dat zal ik u vertellen. Jonkheer van Riemsdijk, bewoner van het 'Slot Moermond' bij Renesse was in het bezit van een collectie kostbare schilderijen. In een akte had hij vast laten leggen dat deze schilderijen na zijn dood bestemd zouden zijn voor de stad Zierikzee. Tot die tijd waren de twee kostbaarste schilderijen uit zijn collectie in beheer van het Rijksmuseum in Amsterdam. Het waren een portret van Aletta Ockersse, (1594-1667) en een portret van haar echtgenoot Pieter Haijman (1592-1632). Door de oorlogsdreiging was Jonkheer van Riemsdijk zenuwachtig: wat zou er van zijn schilderijen terechtkomen als Amsterdam gebombardeerd zou worden? In overleg met Jonkheer van Riemsdijk werden de heren Bruggeman en Sies aangewezen de twee kostbare schilderijen uit Amsterdam op te halen en in het kleinere en wellicht veiligere Zierikzee op te bergen. Beide heren reisden af naar Amsterdam en waren op de terugweg met hun kostbare vracht toen zij op 13 november 1943, in Numansdorp bij mij aan boord stapten. Nadat ik op de strekdam was vastgelopen kwam wachtmeester Bruggeman direct in actie. Hij klom vier keer terug in mijn, als een fakkel brandend interieur, om gewonde passagiers op de strekdam te helpen vluchten. Het lukte hem bij de vierde keer ook de schilderijen mee te slepen. Een passerende motorboot zag beide heren, nam ze aan boord en voer hen naar Willemstad. Zij werden, evenals de andere passagiers die geen verwondingen hadden opgelopen, goed opgevangen in 'Hotel van Tilburg' in Steenberg. Van daaruit werd een ieder naar zijn of haar woonplaats vervoerd. Moreel en lichamelijk gebroken, op klompen en in schipperskleren, leverde dhr. Bruggeman zijn kostbare vracht, onbeschadigd, af in het Gemeentehuis van Zierikzee. Helaas heb ik nooit meer gehoord hoe het met dhr. Sies is afgelopen. Beide heren waren goed aangekomen.

Het slot Moermond by Renesse.

Het Rijksmuseum te Amsterdam.

*Portret van Pieter Haijman (1592-1632).
Hij was de echtgenoot van Aletta Ockersse.
Dit portret is pas gemaakt een aantal
jaren na zijn overlijden.*

*Portret van Aletta Ockersse (1594-1667),
geschilderd in 1644 op 50 jarige leeftijd.
Zij was de echtgenote van medicus
Pieter Haijman (1592-1632).*

Ik werd op een later tijdstip van de strekdam getrokken en naar de haven van Numansdorp gesleept en aan de steigers gelegd. Maar ook nu werd ik niet met rust gelaten. Op 11 maart 1944 werd ik, aan de steiger afgemeerd liggend, nogmaals door Engelse jachtvliegtuigen in brand geschoten. Ik verdween voor de tweede keer onder water. Daarbij werden de landhoofden en steigers van de Rijkshaven zwaar beschadigd en kon de veerpont op Willemstad niet meer aanmeren. Voor de ingang van de haven en in de haven lagen in totaal 12 gezonken schepen. Zij vormden een 'Duitse barricade' om te voorkomen dat de geallieerden vanuit Engeland over het Haringvliet, via de Hoeksche Waard, richting het westen en noorden konden trekken. Het grootste probleem in die tijd was dat er geen materialen beschikbaar waren. Net zo min als 'bokken' (kranen) om ons te lichten. Reparatie liet lang op zich wachten. Wachtmeester C.C.Bruggeman, werd vanwege zijn heldhaftige optreden en betoonde moed, met terugwerkende kracht vanaf 1 februari 1944, bevorderd tot opperwachtmeester van de Gemeentepolitie in zijn standplaats Zierikzee.

1943-11-13. De uitgebrande ss. 'Minister C. Lely'. (Foto: B. van der Heijden, Klaaswaal, RTM)

De vernielde aanlegsteiger met het ss. 'Minister C. Lely' op de havenbodem, na de beschieting van 1944-03-11. (Foto na de oorlog, Dhr. v Zuylen)

Na de oorlog werd begonnen met het lichten van alle schepen: ik was als laatste aan de beurt omdat ik niet bereikbaar was vanwege de dichtslibbing van de Rijkshaven. De eerste poging op 18 maart 1946 mislukte: ik brak in twee stukken. De tweede poging lukte wel en daarna werd ik in twee stukken bij de scheepswerf van Piet Smit in Rotterdam afgeleverd om het geheel te laten herstellen. Pas in oktober 1947 kon ik weer in de lijndienst Numansdorp-Zijpe worden opgenomen.

Pas in oktober 1947 kon men in de tramhaven van Zijpe weer genieten van het volledig herstelde ss. 'Minister Cornelis Lely'".

1948-11-26. Het nieuwe stationsgebouw en de herstelde steiger met de 'Minister' op de plaats waar hij een paar jaar geleden nog in de modderbodem lag.

Febr. 1953. Luchtfoto van de Rijkshaven met het bij laag water weer leeglopen van de Molenpolder.

Net zo droevig als de oorlogstijd was ook de volgende ramp. Op 1 februari 1953 vond de zwaarste noordwesterstorm die ik ooit heb ondervonden plaats. Zuidwest Nederland werd in één nacht bijna één grote waterplas. Met 1836 slachtoffers tot gevolg. Al vanaf 2 februari werd ik ingezet en voer af en aan naar Rotterdam met evacuees. Huilende, getraumatiseerde mensen uit de overstroomde gebieden. Zij hadden familieleden en onderdak verloren. Vreselijk om mee te maken, maar ook goed dat ik hieraan, van mijn directie, een steentje mocht bijdragen.

Een andere nacht die ik niet meer zal vergeten was de nacht van zaterdag 2, op zondag 3 september 1961. De mist was zo dicht, dat onze stuurman echt geen hand voor ogen zag. Normaal wist hij wel, ook al was het donker, waar hij moest varen, maar in dichte mist ben je de oriëntatiepunten kwijt. De laatste tocht van die dag vertrok om twintig minuten voor zeven naar Zijpe en er waren 25 opvarenden aan boord. Bij het Volkerak aangekomen viel een dikke witte deken over ons heen. Zelfs de gasboeien waren niet meer te zien en radar hadden we in die tijd nog niet. De kapitein besloot, voor de veiligheid, om voor anker te gaan. We overnachten op het water, dat was niet fijn voor de passagiers, maar het kon niet anders.